

KURBAN VE BAYRAM REHBERİ

FAZİLET
NEŞRİYAT

KURBAN VE BAYRAM REHBERİ

Müellifi	Mehmed Hulûsi
Hazırlayan	Fazilet Neşriyat Araştırma Heyeti
Grafik - Tasarım	Fazilet Neşriyat Grafik Servisi
Baskı ve Cilt	Fazilet Neşriyat ve Tic. A.Ş.
Sertifika No	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 16384
ISBN	978-9944-251-04-4
Baskı	İstanbul 2018
İrtibat	Bağlar Mh. Mimar Sinan Cd. No: 54 Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL Tel: 0212 657 88 00 Faks: 0212 657 95 88 www.fazilet.com.tr bilgi@fazilet.com.tr

Bu Rehber, Mehmed Hulûsî'nin Tetkik-i Müellefât Heyetinin ve Maârif-i Umûmiye Nezâreti'nin ruhsatı ile 1325 (M.1907) tarihinde Dersââdet'te basılmış olan Kurban Risâlesi'nden ihtisâran hazırlanmıştır.

FAZİLET
NEŞRİYAT

© Bütün Hakları Fazilet Neşriyat ve Tic. A.Ş.'ye aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek irtibas edilebilir.

FİHRİST

Kurban Rehberi

Kurban Nedir?.....	7
Kurbanın Hükümleri.....	7
Kurbanın Vâcip Olmasının Şartları	9
Kurban Nisâbı.....	10
Hangi Hayvanlar Kurban Edilir?.....	12
Efdal Olan Kurban.....	13
Kurbana Mâni Olmayan Kusurlar.....	14
Kurbanda Câiz Fakat Mekruh Olan Şeyler.....	15
Kurban Edilmesi Câiz Olmayan Hayvanlar	16
Kurban ve Sâir Hayvanları Kesmesi	
Helâl Olmayan Kimseler	18
Kurban Kesmeye Dair Bazı Meseleler.....	19
Kesileceği Vakitte Kurban Canlı Olmalıdır.....	21
Kurbanı Kesmenin Vakti.....	22
Kurbanın Müstehapları.....	23

Kurban Nasıl Kesilir?.....	24
Kurban Kesildikten Sonra Kılınacak Namaz.....	27
Kurban Etinin Taksimi.....	28
Ortak Kesilen Kurbanın Taksimi.....	29
Eti Yenmeyen Kurbanlar	30
Kurban Derisi.....	31
Muhtelif Meseleler.....	32

Akika

Akika Kurbanı.....	36
--------------------	----

Bayram Rehberi

Bayram Günlerinde Müstehap Olan Şeyler.....	39
Bayram Namazı.....	41
Bayram Namazının Şartları.....	42
Bayram Namazlarının Vakti.....	42
Bayram Namazının Kılınışı.....	43
Bayram Namazına Kıyamda Erişemeyen.....	44
Teşrik Tekbîri	46

KURBAN ve
BAYRAM REHBERİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ الْقُرْآنَ وَأَوْجَبَ الْقُرْبَانَ عَلَى حُرِّ
مُسْلِمٍ مُقِيمٍ بِقُدْرَةِ الْإِمْكَانِ مِنْ غَيْرِ فَرْقٍ بَيْنَ الشُّيُوخِ
وَالشَّبَابِ وَالذُّكْرَانِ وَالنِّسْوَانِ لِيَرْكَبُوا عَلَيْهِ يَوْمَ الْحَشْرِ
وَالْمِيزَانِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ وَلَدِ عَدْنَانَ الَّذِي
أَصْلُهُ وَنَسْلُهُ الذَّبِيحَانُ رَسُولُنَا مُحَمَّدٌ صَاحِبُ الْبَيَانِ
وَالْبُرْهَانِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ الَّذِينَ بَدَلُوا فِي طَاعَتِهِ
الْأَمْوَالَ وَالْمُهَجَّ وَالْأَبْدَانَ

Zarûrî ve aslî ihtiyaçları ve borçlarından sonra nisâb miktarı mala mâlik olan her Müslümana senede bir kere kurban bayramı günlerinde yani Zilhicce-i Şerîfenin onuncu, on birinci, on ikinci günlerinden birinde kurban kesmek vâcibtir.

Kurban kesecek Müslümanın kendisi ve kurbanı hakkında bilmesi lazım olan meseleler muteber kitaplardan toplanıp aşağıdaki şekilde arz edildi. Muvaffakiyet Allâhü Teâlâ'dandır.

M. Hulûsi

KURBAN REHBERİ

KURBAN NEDİR?

Zilhicce ayının onuncu, on birinci, on ikinci günleri ile on birinci on ikinci gecelerinde ibâdet ve Allâh'a yakınlık niyeti ile kesilen beş nevi hayvana [koyun, keçi, sığır, deve, manda (camus)] kurban denir.

KURBANIN HÜKÜMLERİ

Kurban kesmek vâcibdir. Zira hadîs-i şerîfte:

مَنْ وَجَدَ سَعَةً فَلَمْ يُضَحَّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّاتَنَا

buyurulmuştur. Mânâsı: “Bir kimse, kurban kesmeye kudreti olur da kurban kesmezse o kimse elbette bizim mescidimize (yani bize) yaklaşmasın.” demektir. Diğer hadis-i şerifte, “Şefâatımıza nâil olmaz.” buyurulmuştur.

Kurban ancak kurban olmaya uygun hayvanı kesmekle edâ edilir.

Vakti içinde kurbanı kesmeyip kıymetini sadaka verseler edâ etmiş olmazlar. (*Vahdetî*)

Zengin olan kimseler kurban kesmeyip (kurban kesilecek) vaktini geçirseler kurbanın kıymetini sadaka vermeleri lazım gelir. Lakin fakirler ve nezr eden (adayan) kimseler aldıkları kurbanı kesmeyip vaktini geçirseler kurbanın kendisini sadaka olarak vermek vâcib olur.

Fıtır sadakası ve kurban vâcib olduktan sonra mal zayi olsa, ömrü içinde edâ etmedikçe sâkit olmaz. Ya kıymetlerini veya aynını (kurbanın kendisini) sadaka vermek vâcib olur.

Kurban kesilip kanı akıtıldıktan sonra telef olsa, borç ödenmiş olur, tekrar kesmek icap etmez. (*Hindiyye*)

Hür, mukîm ve nisâba mâlik Müslümanın küçük çocukları için kurban kesmesi müstehaptır. Zâhiru'r-rivâyede böyledir. Fetva buna göredir. İmam Hasan'ın Ebû Hanife'den rivayetine göre ise küçük çocuğu ve babası olmayan torunları için kurban kesmesi vâcibtir. İmam Kudûrî, İmam Hasan'ın bu rivayetini tercih etmiştir.

Kurban mâlî bir ibadet olduğundan zengin olan çocuğun da kurban kesmesi lazımdır. (*Sâhib-i Hidâye*)

Bir kimse, üzerinde zekât, hac, fıtır sadakası (fitre), yemîn keffâreti ve kurban borcu var iken ölümü yakın olup malının üçte birinden bunların ödenmesini vasiyet eylese, malının üçte biri yeterse hepsini ödemek lazım olur. Malının üçte biri yetmezse zekâtından vermeye başlanır; yani evvelâ zekâtı, sonra haccı, sonra fıtır sadakası ve bundan sonra yemin keffâreti verilir ve en sonunda -malı kalırsa- kurbanı kesilir. (Sirâciyye)

KURBANIN VÂCİP OLMASININ ŞARTLARI

Kendisine fitre vâcib olacak derecede zengin olan hür ve mukim (yolcu olmayan) erkek ve kadın Müslümana kurban kesmek vâcibtir.

Müsafire¹ kurban vâcib olmaz. Eger müsafir nafile olarak kurban keserse câizdir.

Bir kimse mukim iken kurban alıp, kurban kesme vakti geçmeden (yani bayramın üçüncü günü güneş batmadan önce) sefere çıksa;

Zengin ise kurbanı satması caiz olur, kurban kesmesi vâcib olmaz.

1 Müsafir: En az 90 km. bir mesafeye gitmek üzere yola çıkan kimseye denir.

Fakir ise -kurban kesmek üzere bir hayvanı alması sebebiyle üzerine vâcib olduğu için-satması câiz olmaz.

İmâm-ı Âzam ve Ebû Yûsuf Hazretlerine göre kurban kesmekle mükellefiyet için akıl ve bâliğ (ergin) olmak şart değildir. Delinin ve henüz bâliğ olmamış çocuğun mallarından babaları yahut vasîleri kurban keser ve onlara yedirirler. Yediklerinden artanı deli veya çocuk için (elbise gibi) kendisi ile istifade olunan bir şey ile değiştirebilirler.

KURBAN NİSÂBİ

Kurban nisâbı (yani, kurbanın vâcib olması için bulunması icap eden malın miktarı): Fıtır sadakası (fitre) vâcib olacak kadar malı bulunmaktır.

Bu malın -zekât nisâbında olduğu gibi- alış veriş ile artabilecek mal olması ve üzerinden bir sene geçmesi lazım değildir.

Bir kimse Kurban kesmeye mahsus olan günlerin sonunda zengin olsa, derhal kurban kesmek vâcib olur. (*Kâzihân*)

Aslî ve zarûrî ihtiyaçlar:

Evi, evinin kâfi miktarda eşyası, bineceği arabası, üç türlü giyeceği -yani iş elbisesi, âdeten giydiği elbise, bayram ve benzeri günlere mahsus elbisesi-, kendinin ve nafakası kendi üzerine vâcib olanların² bir senelik nafakaları³ bunlardan fazla olarak 80,14 gr. altın veya aynı kıymette başka bir şeye sahip olan kimselere senede bir kere kurban kesmek vâcib olur.

Âlimlerin bir neviden ikiden fazla kitapları ve kadınların muaccel (peşin ödenen) mihirleri ve zengin kocanın ödeyeceği müeccel mihir (tecilli; peşin ödenmeyen mihir)leri de nisâbda mûteberdir, nisaba girer. (*Cevhere*)

2 Bir kimse üzerine nafaka üç sebepten biriyle vâcib olur.

Birincisi: Karısının nafakası kocası üzerine vâcib olur.

İkincisi: Baba üzerine kızlarının ve kazanmaktan aciz ve fakir olan büyük oğullarının ve fakir olan küçük oğullarının nafakası vâcib olur.

Zengin olan oğullara ve kızlara babalarının ve analarının vesair usûllerinin dede ve nenelerinin nafakaları vâcib olur. Fakir ve kazanmaktan aciz olan her bir zî-rahm-ı mahremi (kendileriyle evlenilmesi ebediyen haram olan)ın nafakaları kendilerine isabet edecek miras miktarında vârislerin üzerine vâcib olur.

Üçüncüsü: Efendiye köle ve cariyesinin nafakası vâcib olur. (*Mehmed Hulûsî*)

3 Sahih olan diğer bir kavle göre bir aylık. (*B. İslâm İlmihali*)

HANGİ HAYVANLAR KURBAN EDİLİR?

Kurbana mahsus olan hayvanlar; koyun, keçi, sığır, câmûs (manda) ve devedir. Koyun ve keçi bir yaşında, sığır ve câmûs iki yaşında, deve beş yaşında kurban olunur. Lâkin kuzu büyük olup bir senelik koyundan fark olunamazsa altı ayı tamam edince kurban olur. (*Vahdetî*)

Kurban vahşi (yabani) olmamalıdır.

Koyun ve keçi hisse kabul etmez. Bir koyun, bir keçi bir kimse için kurban olur.

Bir sığır, bir câmûs, bir deve yedi kimse için kurban olur. Yani yedi kimse müşterek olarak bir sığırı veya deveyi kurban edebilirler. Ortaklar tek, çift veya yediden az olabilir. (*Hindiyye*)

Bir kimse iki koyun kurban kesebilir. Hazret-i Resûl-i Ekrem sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz her sene iki koyun kurban ederdi. Vedâ haccında yüz deve kurban eylediler. (*Hindiyye*)

Müşterek olarak inek, öküz, deve veya câmûs kurban etmekte müstehab olan, ortakların kurbanı hepsinin birlikte almaları veyâhut içlerinden birine vekâlet verip aldıklarıdır. (*Dürri'l-Muhtâr*)

İçlerinden biri alıp diğerleri ortak olacağı takdirde alan, alırken ortaklığa niyet ederse, kerâhetsiz câizdir. Niyet etmezse bu kimse fakîr ise başkasını ortak alması câiz olmaz. Zengin ise kerâhet ile câizdir. (*Vecîz ve Kasapzâde*)

Bütün ortakların kurbanda ibâdete, sevap ve fedâ-i nefse niyet etmeleri, hisseleri eşit ve hepsinin Müslüman olmaları şarttır. Ortakların hepsi kurbanı ibâdet niyetiyle kestığı halde, bazısı kazâ, nezir veya nâfile olarak kesmiş olsalar zarar vermez. (*Reddü'l-Muhtâr, Vahdeti, Dürrer*)

Ortakların bazısı vâcib kurbanına diğerleri sünnet, nâfile, nezir ve akîka kurbanına niyet etseler yahut ortakların bazısı ölü yahut sabî veya bunamış olsa câiz olur. (*Kâzihân*)

EFDAL OLAN KURBAN

Eti çok ve bedeli yüksek olan kurban efdaldır.

Kurban edilecek koyun veya keçinin eti, yedi ortağın kestığı büyük baş kurbanın bir hissesine eşit olursa, koyun yahut keçi kesmek efdaldır.

Aksi halde yedi hisseden bir hisseye ortak olmak daha faziletlidir.

Koç koyundan, keçi tekeden, eti ve kıymeti çok olan az olandan efdaldır. Kurbanın yağlı, güzel ve büyük olması müstehap ve efdaldır. (*Münye ve Hindiyye*)

Koyunun gözleri, karnı, ayakları ve göğsü kara olanı efdaldır. (*İbn-i Âbidîn*) Resûl-i Ekrem sallallâhü aleyhi ve sellem Efendimiz gözü kara, karnı kara, ayakları kara, diğer âzâları beyaz olan koç kurban eylediler. (*Şerh-i Şir'a*)

Kurban edilecek bir inek ile öküzün kıymetleri ve etleri müsâvi (eşit) olursa -eti güzel olduğundan- inek efdaldır. (*Hindiyye*)

KURBANA MÂNİ OLMAYAN KUSURLAR

Küçük kulaklı ve delik kulaklı ve kulağı damgalı hayvanı kurban etmek câizdir.

Memesi kesilmiş veya kurumuş hayvanın memesinin ekserisi sağlam ise kurban etmek câiz olur. (*Vahdetî*)

Deli hayvan, karnını doyurabiliyorsa kurban etmek câiz olur. (*Dürrü'l-Muhtar*)

Eti semiz ise uyuz hayvanı kurban etmek câiz olur. (*Hülâsa*)

Boynuzsuz hayvanı kurban etmek câiz olur. Boynuzu kırılmış ve kırılma beynine ulaşmamışsa yine câiz olur.

Kan işeyen hayvan görünüşte kan işemeyen hayvandan semiz olur ise câizdir.

Kurban edilecek hayvanın kurban edecek kimsenin malı olması şarttır. Bir kimse çalmış olduğu veya gasp ile veya fâsit bir alışveriş ile sahip olduğu hayvanı kesse kıymetini sahibine verdikten sonra câiz olur. (*Reddü'l-Muhtâr*)

KURBANDA CÂİZ FAKAT MEKRUH OLAN ŞEYLER

Eğer kurban ancak zahmetle yürüyebiliyorsa kerâhetle câiz olur. (*Hülâsa, Vahdetî*)

Kulağı ön tarafından veya arka tarafından çok yırtık olan hayvanın kurban edilmesi tahrîmen, az yırtık olursa tenzîhen mekrûhtur. (*Reddü'l-Muhtâr*)

Yaşlanmış olup birleşmekten ve doğurmadan aciz olsa ve yumurtaları küçük olan hayvanın kurban edilmesi mekrûhtur. (*Vahdetî*)

Sütü ilaç veya hastalıktan başka bir sebeple kesilen ve doğurması yakın olan hayvanı ve

yavrusu küçük olan hayvanı kurban etmek mekrûhtur. (*Dürrü'l-Muhtâr*)

Kurbanlık hayvana binmek, çifte koşmak, kesmezden evvel yününü kırpıp kullanmak, sağıp sütünü içmek ve zaruretsiz yünü kırkılmış koyun alıp kurban etmek ve sütlü koyun ve keçiyi kurban etmek mekrûhtur. (*İbn-i Âbidîn, Hindiyye, Hâdimî*)

Kesdikten sonra kurbanın her şeyinden faydalanmak câizdir. (*Hindiyye*)

KURBAN EDİLMESİ CÂİZ OLMAYAN HAYVANLAR

Bir veya iki gözü kör hayvanları kurban etmek câiz olmaz.

Zayıflıktan ilikleri erimiş hayvanı kurban etmek câiz olmaz.

Kesileceği yere gitmeye kudreti olmayan, yâni hiç yürüyemeyen hayvanı kurban etmek câiz olmaz.

Kulaklarından biri olmayan hayvanı kurban etmek câiz olmaz. (*Kuhistânî, Reddü'l-Muhtâr*)

Burnu kesik hayvanı kurban etmek câiz olmaz. (*Şurunbulâli*)

Koyun veya keçinin, bir memesi; sığır ve devenin iki memesi gitmiş veya kurumuş ise câiz olmaz. Lâkin yavrusunu emzirebiliyorsa câiz olur. (*Hülâsa*)

Deli hayvan karnını doyuramazsa kurban etmek câiz olmaz. (*Dürrü'l-Muhtâr*)

Dişsiz hayvanı kurban etmek câiz değildir. (*Nimet-i İslâm*)

Eğer dişlerinin çoğu var ise kerâhetle câizdir. (*İbn-i Âbidîn*)

Dişsiz hayvan dişli hayvan gibi yayılıp karnını doyurur ise câiz olur. (*Fetavâyı Hindiyeye*)

Ölmek üzere olan hayvanı kurban etmek câiz olmaz.

Kulak ve kuyruğu çok kısalmış, gözünün görmesi çok azalmış hayvanı kurban etmek câiz olmaz.

Kulağının biri dibinden kesilen yahut doğduğunda bir kulağı olmayan hayvanı kurban etmek câiz olmaz. (*Hindiyeye*)

Bir kimsenin Emânet olarak almış olduğu hayvanı kendisi için kurban etmesi câiz olmaz.

Bir kimsenin rehin aldığı hayvanı kurban etmesi câiz olmaz. (*İbn-i Âbidîn*)

Almaya vekil olduğu hayvanı kendisi için kesse câiz olmaz. Kocası, karısının veyâhut karısı kocasının kurbanını izni olmayarak kendisi için kesse câiz olmaz. Kıymetini vererek râzı etse de câiz olmaz. (*Hülâsa, Hâdimî*)

KURBAN VE SÂİR HAYVANLARI KESMESİ HELÂL OLMAYAN KİMSELER

Mecûsî'nin (ateşperestin) kestiği yenmez. (*Dâmad*)

Mürtedin yani (maazallah) İslâm'dan çıkmış olan kimsenin kestiği yenmez. (*Reddü'l-Muhtâr*)

Besmeleyi kasten terk edenin kestiği haramdır. (*İbn-i Âbidîn*)

Besmeleyi hata ile terk etmek zarar etmez. (*Mültekâ*)

Besmele ile kesilenin helâl olacağını bilmeyenin besmeleyi terketmesi zarar vermez. (*Reddü'l-Muhtâr*)

KURBAN KESMEYE DAİR BAZI MESELELER

Besmelenin akabinde hiçbir şey ile meşgul olmayıp kurbanı hemen boğazlamak şarttır. Hatta, besmeleden sonra bıçağı bilirse (besmeleyi) tekrar etmek lazımdır. (*Bezzâziye*)

“Bismillâhi Allâhü Ekber” dedikten sonra kurban yerinden kalkıverse tekrar yatırılıp keserken yeniden besmele çekilir. (*Hülâsa*)

Besmeleden sonra elindeki bıçağı bırakıp diğer bir bıçak alsa (besmeleyi) tekrar etmek lazım olmaz. Lakin bir kurban üzerine besmele okuduktan sonra onu bırakıp diğerini kesecekse besmeleyi tekrarlamak lazımdır. (*Hindiyye*)

Kurbanı iki kişi kesse, ikisinin de besmele okuması lazımdır.

Bir kimse birkaç kurbanı birbiri ardınca boğazlasa her birinde besmeleyi tekrarlamak lazımdır.

Hayvan kesilmeden her yeri haramdır. Kesildikten sonra pişmeden yense câiz ve helâl olur.

Hayvanın vücudundan yenmesi tahrîmen mekrûh olan âzâlar yedidir: 1- Yumurtaları, 2- Bezeleri, 3- Sidik torbası, 4- Ödü, 5- Kesilen

hayvanın vücudundan akan kanı, 6- Erkeğin tenasül uzvu, 7- Dişinin tenasül uzvu. (*Dürrü'l-Muhtâr ve hâşiyesi*)

Bıçağı, kurbanı yatırdıktan sonra bilemek mekrûhdur. (*Dürrü'l-Muhtâr*)

Keskin olmayan bıçağı kurbanın boynundan kaldırıp biledikten sonra kesmek -eziyet olduğu için- haramdır. Lakin kesilen hayvanın etini yemek haram olmaz. (*Vahdetî*)

İki kimseden biri diğèrinin kurbanını yanlışlıkla -kendinin zannederek- kestikten sonra etini yemeden sahipleri kurbanlarını bilip alsalar, câiz olur.

Etini yedikten sonra bilirlerse helâlleştikleri takdirde yine câiz olur.

Helâlleşmezlerse her ikisinin de kurbanları olmadığı için birbirlerinin kurban bedellerini öderler. Kurban günleri geçmemişse kurbanlarını keserler. Geçmişse aldıkları bedelleri sadaka olarak verirler. (*Hidâye, Hindiyeye*)

Kurbanı kör bıçak ile kesmek, kör bıçağı birkaç defa sürmek ve kesilecek yere bacağından sürüyerek çekmek murdar ilige kadar birden kesmek, kurbanı incitmek, canı çık-

madan yüzmek, başını birden kesip yüzmek ve kıbleye çevirmemek ve doğurması yakın olan hayvanı kesmek mekrûhdur.

KESİLECEĞİ VAKİTTE KURBAN CANLI OLMALIDIR

Kurbanı kesmezden evvel sağ ve diri olduğu bilinirse -kestikten sonra kanı çıkmasa ve vücudu kımıldamasa bile- kesilmekle helâl olur.

Kesilmezden evvel diriliği bilinmediği takdirde kan çıkar veya hareket ederse eti yenir. Kanı çıkmaz ve hareket de görünmez ise yenmez. (*Mültekâ*)

Bazı âlimlere göre kurbanın ağzını ve gözünü yumması, tüyünü kaldırması ve bacağına çekmesi dirilik alâmetidir. Bunların aksi, yani ağzını ve gözünü açması, tüylerini yatırması ve bacağına uzatması (ölüm) alâmetidir.

Bir hayvanın, kesilerek öldüğü bilinmedikçe eti yenmez. (*Dürrü'l-Muhtâr*)

KURBANI KESMENİN VAKTİ

Kurban, Zilhicce ayının onuncu günü şafaktan on ikinci günü güneş batmazdan evvel kadar (Bayramın birinci, ikinci ve üçüncü günü) kesilebilir. On ikinci gün güneş battıktan sonra kurban kesmek câiz olmaz.⁴ (*Muhît*)

Karanlıkta yanlışlık olması ihtimaliyle gece kurban kesmek tenzihen mekruhtur.

Şehirde -yani cuma ve bayram namazlarının şartlarının mevcut ve edâ olunduğu yerlerde- Zilhicce ayının onuncu gününde erkek ve kadın kurbanını kesmeden evvel -velev bir mahalde olsun- bayram namazı kılınmış olması şarttır.

Eğer kurban sahibi ve kurbanı -cuma ve bayram namazlarının şartlarının bulunmadığı- bir yerde ise bayramın birinci günü şafaktan sonra kurban kesmek câizdir.

Bu meselede sahibinin bulunduğu mahalle değil, kurbanın bulunduğu yere itibar edilir.

⁴ Ancak Şâfi mezhebinde kurban bayramının dördüncü günü de kurban kesilebilir.

KURBANIN MÜSTEHAPLARI

1) Kurban edilecek hayvanı kurban günlerinden evvel alıp beslemek.

2) Kesilecek yere hürmet ile götürmek. (Hindiyye)

3) Becerebiliyorsa kendisi kesmek.

4) Kesemiyorsa ehil bir kimseyi vekil edip kesilirken kendisi hazır bulunmak. Fahr-i Âlem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular ki:⁵

يَا فَاطِمَةُ قَوْمِي فَأَشْهَدِي أُضْحِيَّتِكَ فَإِنَّهُ يُغْفِرُ لَكَ
بِأَوَّلِ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهَا كُلَّ ذَنْبٍ عَمِلْتِهِ

“Yâ fâtımetü kûmî feşhedî uzhiyyeteki. Fe innehû yuğferu leki bievvel-i katratin min demihâ küllü zenbin amiltihî.”

Mânâsı: “Ey Fâtımâ, kalk ve kurbanın kesilmesine şâhid ol. Zira kanından ilk damlası yere düştükte işlediğin her bir günahın afv ve mağfired olunur.” ve:

5 Hazret-i Resûl-i Ekrem (s.a.v) Efendimiz Vedâ Haccında yüz deve kurban ettiler. Altmış üçünü mübarek elleri ile kestiler. Diğerlerini kesmesini Hazret-i Ali Efendimize emir buyurdular. (El-Bidâye ve'n-Nihâye)

إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ

“İnne salâtî ve nüsükî ve mahyâye ve memâtî lillâhi rabbi'l-âlemine lâ şerîke leh.”
duasını okumak.” (İbn-i Âbidîn)

5) Bıçak, büyük ve keskin olmak

6) İki şah damarı ile yemek ve nefes borusunu kesmek.

7) Hayvan ölmezden evvel yüzmek.
(Hindiyye)

Kurbanı keserken kurbanın azaları ve parçaları mukabilinde kendi vücudunun ve bütün uzuvlarının cehennemden azad olmasına niyet eylemek müstehaptır.

KURBAN NASIL KESİLİR?

Kurban kesmeye niyet edilir:⁶

6 Kurban keserken şöyle niyet edilir: “Ya Rabbi, niyet eyledim rızâyı şerîfin için kurban kesmeye. Benim şu vücudum çok kabahatler, çok günahlar işledi. Bu vücudu sana kurban etmem lazım. Lakin sen bunu haram kıldın. Bu günahkâr, bu âciz vücuduma bedel olmak üzere senin rızâyı şerîfin ve emri şerîfin üzere lutfettiğin bu kurbanı kesiyorum.”

Besmele-i şerîfe ile:

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“İnnî veccehtü vechiye lillezî fetara's-semâvâti ve'l-arda hanîfen ve mâ ene mine'l-müşrikîn.”

اللَّهُمَّ هَذَا مِنْكَ وَلَكَ اللَّهُمَّ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ
وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ
وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

“Allâhümme hâzâ minke ve leke. Allâhümme inne salâtî ve nüsükî ve mahyâye ve memâtî lillâhi rabbi'l-âlemîn, lâ şerîke lehû ve bizâlike ümirtü ve ene mine'l-müslimîn.” sonra:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُ أَكْبَرُ

“Allâhü ekber Allâhü ekber. Lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Allâhü ekber ve lillâhi'l-hamd, Bismillâhi Allâhü ekber.” deyip hemen kesilir.

Kurbanın şu dört şeyi kesilir:

- 1) Nefes borusu.
- 2) Yemek borusu.
- 3) İki şah damarı.
- 4) İki şah damarı.

Bu dördünü kesmek sünnettir. (*Hindiyye*)

Bunlardan üçünü kesse helâl olur.

Deveyi ayakta iken gerdanından, koyun, keçi ve sığırı yatırıp çene ile göğüs arasından, yumrucuk denilen kemiğin altından boğazlamak sünnettir.

Kurbanı kibleye çevirerek yatırıp (ön ayakları ile arka sağ ayağını) bağlayarak kesmek sünnettir. Deve ise ayakta kesilir. (*Vahdetî*)

Kolaylık için sığırların dört ayaklarını bağlamak câizdir.

Eğer hayvan insandan kaçarsa yahut kuyuya düşüp boynundan kesmek mümkün olmazsa kesilmesi niyetiyle “**Bismillâhi Allâhü Ekber**” diyerek, bir bıçakla (herhangi bir yerinden) yaralamak sureti ile helâl olur.

Eğer hayvan insana hücum ederse, hücum ettiği kimse kesmeye niyet ederek besmele ile öldürürse yine helâl olur.

KURBAN KESİLDİKTEN SONRA KILINACAK NAMAZ

Kurban sahibi kurbanını kestikten veya başka birine kestirdikten sonra “Kurbanınızı kestiğinizde elinizdeki bıçağı bırakın. Sonra iki rek’at namaz kılın. Müslümanlardan hangi kimse bu iki rek’at namazı kılar da Allahü Teâlâ hazretlerinden bir şey isterse Allahü Teâlâ hazretleri elbette o kimseye istediği şeyi verir.” hadîs-i şerîfine uyarak iki rek’at namaz⁷ kılmak müstehaptır. Bu namazdan sonra:

اللَّهُمَّ هَذَا الْكَبْشُ (أَوْ هَذَا الْبَقْرُ أَوْ هَذَا الْمَعْزُ) مِنْكَ
وَلَكَ وَإِلَيْكَ فَتَقَبَّلْ مِنِّي بِلُطْفِكَ وَكَرَمِكَ كَمَا تَقَبَّلْتَ
مِنْ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِكَ وَإِسْمَاعِيلَ ذَبِيحِكَ وَمُحَمَّدٍ
حَبِيبِكَ بِفَضْلِكَ وَجُودِكَ وَكَرَمِكَ يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ

“Allâhümme hâze’l-kebşu, (ev hâze’l-bakaru, ev hâze’l-ma’zü)⁸ minke ve leke ve ileyke.

7 Namazın birinci rek’atında Fatiha’dan sonra “İnnâ a’taynâ..”, ikinci rek’atında “Kul hüvellahü ehad...” sûresi okunur. (Duâ ve İbâdetler, Fazilet Nesriyat)

8 Koç ise duaya “Allâhümme hâze’l-kebşu..”, sığır ise “Allâhümme hâze’l-bakaru..”, keçi ise “Allâhümme hâze’l-ma’zü..” diye başlar.

Fetekabbel minnî bilutfike ve keramike kemâ tekabbelte min İbrâhîme Halîlike ve İsmâîle Zebîhike ve Muhammedin Habîbîke bifazlike ve cûdike ve keramike yâ ekrame'l-ekramîn"⁹ duâsını okuyup dinî ve dünyevî hâcetler ister. (*Ziyâ-i Ma'nevî*)

KURBAN ETİNİN TAKSİMİ

Kurban etinin üçe taksimi müstehaptır.

- 1) Üçte biri sadaka olarak verilir.
- 2) Üçte biriyle akraba ve dostlarına hediye veya ziyâfet verilir.
- 3) Üçte birini de -nafakaları üzerine olan ailesine ve evlâdına yedirir. (*Bedâyi*)

Kurban etinin bir kısmını hediye etmek veya tamamını bağışlamak câizdir.

Kurban kesen kimse ihtiyaç sahibi ise, kurbanını ev halkına yedirmesi efdal ve müstehaptır. (*Hindiye, Bedâyi, Tahtâvî*)

9 Yâ Rabbi, bu koyun (veya sığır veya keçi) sendendir ve senin rızân için sanadır. Lütfunla ve kereminle Halîlin İbrâhim (a.s.) ve zebîhin (kurbanın) İsmâîl (a.s.)'dan ve Habîbin Muhammed (s.a.v.)'den kabul ettiğin gibi kabul et. Fazlın, lütfun ve kereminle ey Ekrame'l-ekramîn.

Kurban ortaklarından biri kurban kesilmeden ölse, vârislerinden büyüğünün izniyle kesildiğinde kurban sahih olur. (*Hindiyye*)

Bir kimse aldığı kurbanı kesmeden ölse kurban miras malı olup vârislere intikal eder. Vârisler kendileri için kesseler câiz olur. (*Nazm-ı Zendûsi*)

ORTAK KESİLEN KURBANIN TAKSİMİ

Kurban ortak kesildiğinde etini tahminen taksim câiz olmaz, tartarak taksim etmek icap eder.

Lâkin taksim ederken et ile beraber hisselerinde deri, ayak, baş, ciğer veyahut yağından ve işkembesinden bir parça olursa, tahminen taksim câiz olur. (*Kâzihân ve diğerleri*)

Taksim etmeden hepsi birlikte etini pişirip yeseler, câizdir.

Bir kimse kendisi, ailesi ve büyük çocukları için kurban etmek niyetiyle bir sığır alsa etini taksim eylemek şart olmaz.

ETİ YENMEYEN KURBANLAR

1) Kişi nezr ettiği kurbanını kendisi yiyemez, usûlü (anası-babası, dedesi), fûrûu (çocukları, torunları) ve aile ve akrabalarından nafakası üzerine lazım olanlara yedirmesi câiz olmadığı gibi zimmîlere ve zenginlere yedirmek de câiz olmaz.

Eğer yedirirse o yedikleri miktarın bedelini nezredenin fakirlere vermesi lazım gelir. (Hindiyye)

2) Kişinin hayatta iken vasiyet ettiği ve öldükten sonra malının üçte birinden kesilen kurbanı vârisleri yemezler, zenginlere de yedirmezler. Ancak fukaraya verirler. (Vahdetî)

Vârislerin kendiliklerinden kesiverdikleri kurban yenir ve yedirilir. Zira bir kimse kurban kesiverse ve sevabını ölüye bağışlasa kendi kurbanı gibi yer ve başkasına yedirir.

Yine bir kimse kendi üzerinde vâcib olan kurbanın edâsına niyet eylese ve sevâbını ölüye bağışlasa kurban borcunu ödemiş olur. Sevabı da ölenin olur.

3) Sabînin (bülûğ çağına gelmemiş çocuk) malından kesilen kurbandan sabî yer. Kalan et sabî için kendisiyle faydalanılan bir şey ile değiştirilir.

Eğer kurban doğursa yavrusunun diri olarak yahut kesilerek sadaka verilmesi, kurban kesen kimse fakir ise vâcib, zengin ise müstehap olur. Yavrunun etini yer yahut satarsa kıymetini sadaka olarak verir. (İbn-i Âbidîn)

KURBAN DERİSİ

Kurbanın derisini; Resûlüllâh'a uyup, Allah rızâsı için sadaka olarak vermek efdaldır. Zira deri kurbanın bir parçasıdır.

Resûlüllah Efendimiz (s.a.v):

مَنْ بَاعَ جِلْدَ أُضْحِيَّتِهِ فَلَا أُضْحِيَّةَ لَهُ

“Kurbanın derisini satanın kurban (sevâb)ı yoktur.” buyurmuşlardır.

İmâm Ebû Yûsuf Hazretleri bu Hadîs-i şerif ile delil getirerek “Kurbanın derisi -vakfedilen şeyler gibidir- asla satmak câiz olmaz” buyurmuştur.

Ancak İmâm-ı Âzam ve İmâmı Muhammed Hazretlerine göre deri kurban sahibinin olup bedelini tasadduk etmek şartı ile satmak kerâhetle câizdir.

Deriyi, emeđi mukabilinde kesen kimseye vermek de câiz olmaz. Kurbanın eti de derisi gibidir. Deride câiz olan ette de câiz olur.

Kurbanın yağı, ayakları, başı, yünü, kılı ve kesildikten sonra sağılan sütünü yenilebilir şeylerle değiştirmek de câiz değildir.

Lakin kurbanın etini ve yağını satarak yenilecek şeyler alınsa kıymetini sadaka vermek lazım gelmez.

Kurbanın etini, karılığında ekmek yahut et almak için satmak câizdir.

MUHTELİF MESELELER

* Kurbanı aldıktan sonra onu kurban etmeye mâni bir hal çıksa zenginlerin bir daha kurban alması lazım gelir, ama fakirlere lazım gelmez. Hatta fakirin ayıplı bir hayvanı satın alıp kurban etmesi caizdir.

* Kurban almaya niyet etmekle fakire kurban almak vâcib olmaz. (*Hidâye, Tenwir ve Hülâsa*)

* Zengin veya fakir: “Şu koyunu kurban ederim” diye niyet eyleseler, dilleri ile söylemedikçe vâcib olmaz.

* Kurbanı aldıktan sonra zaruretsiz satmak ve değiştirmek mekrûhtur. (*İbn-i Âbidîn*)

* Kurban zayi olsa yani ölse yahut kaybolsa yahut çalınsa veyahut kurbanı mani hallerden biri meydana gelse, zenginler bir daha alırlar, lakin fakirler almazlar. (*Reddü'l-Muhtâr*)

* Zengin bir daha alsın ve zayi olan da bulunsa zenginin herhangi birisini kesmesi kâfidir. Fakire ikisini de kesmek lazım gelir. (*Reddü'l-Muhtâr*)

* Lakin fakir sonra aldığını evvelkine bedel olmak niyetiyle aldıysa bu ikiden dilediğini kurban eder. Bu takdirde ikisini birden kesmek lazım gelmez. (*Hindiyye*)

* Fakirin kurbanı, kesmeden doğursa ana-sıyla beraber yavrusunu kesmek lazımdır. Zenginler için yavruyu boğazlamak lazım gelmez. (*Muhît*)

* Bir kimse on kurban nezreylese hepsini kesmek lazım gelir. (*Hindiyye*)

* Bir kimse 'Allah için bir hayvan kesmek üzerime lazım olsun' dese, bir koyun yahut keçi kesmek lazım gelir. (*Dürri'l-Muhtâr, Hülâsa ve Ahî Çelebi*)

* Bir kimse bir kimseye bir koyun bağışlasa, o kimse de o koyunun kurban olarak kesilmesini üzerine (adamak suretiyle) vâcib kıldıktan sonra bağışlayan sözünden dönse, kendisine bağışlananın bir koyun alıp kesmesi vâcib olur.

* Dört kimsenin aldıkları, -alameti ve renkleri aynı olan- dört koyunun hepsi bir yerde iken, koyunlardan biri ölüp kimin koyunu öldüğü bilinmese, kalan üç koyun satılıp paralarıyla dört koyun alınır. Bundan sonra her biri yek diğerini kesmeye vekil edip keserler ve her biri diğerine hakkını helâl ederse kurbanları câiz olur. (*Hindiyye*)

* Bir kimse sığırını kendisi ve küçük çocukları için kurban olarak boğazlasa câizdir. Ama büyük çocuklarından izinsiz yani vekâlet olmadan câiz olmaz. (*Hindiyye*)

* Lakin İmâm Ebû Yûsuf'a göre, babanın kendisine itaatkâr olan büyük çocuklarından ve âilelerinden izinsiz (vekâletsiz) kesmesi câizdir. (*Tatarhâniye*)

* Gücü yeten kimsenin şefâate nâil olmak niyetiyle Allah rızâsı için Fahr-i Âlem (s.a.v.) Efendimiz Hazretleri için bir kurban kesmesi müstehaptır.

* Hazreti Ali (k.v.) biri kendisi için, biri Resûl-i Ekrem Efendimiz için olmak üzere iki koç kurban eder ve 'Resûlullah (s.a.v.), zât-ı şerîfleri için kurban kesmeyi bana vasiyet buyurdular' derdi.

* Resûlüllah Efendimiz (s.a.v.) kendilerine kurban vâcib olduğu seneden itibaren âhireti teşrif buyuruncaya kadar, her sene iki beyaz yahut alaca koç kurban edip: **"Biri kendi nefsim ve evladım için ve biri kurban etmeye gücü yetmeyen ümmetlerim içindir."** buyururlardı. (*Şerh-i Şir'â ve İbn-i Âbidîn*)

* Üzerine kurban vâcib olanlara, bir koyun kesip kanını akıtmak, derisi dolusu altın sadaka vermekten hayırlıdır.

* Kurbanı aldıktan sonra boğazlamayıp vakti geçse fakir ise o kurbanı sadaka olarak verir. Ama zengin muhayyerdir. Dilerse kurbanı, dilerse kıymetini sadaka eder.

* Kurban kesmenin vakti çıkmadan doğan çocuğun malı varsa kurban vâcib olur.

* Kurbanın vakti çıkmadan ölmüş veya fakir olmuş kimselere kurban vâcib olmaz. (*İbn-i Âbidîn*)

AKİKA

AKİKA KURBANİ

Yeni doğan çocuk için Cenâb-ı Hakk'a şükür olarak kesilen kurbanı 'Akika kurbanı' denir. Akîka kurbanı kesmek mubahtır. Doğduğu gündən itibâren her zaman kesilebilir. Yedinci günü kesmek daha faziletlidir.

Doğumun yedinci günü çocuğun saçları tıraş edilir ve saçların ağırlığına altın veya gümüş sadaka verilip kurbanı kesilir. Erkek ve kız çocuğu için birer kurban kesilir. Erkek çocuk için iki kurban kesilmesine kâil olanlar da vardır. Kurbanı elverişli olan her hayvan akîkaya da elverir.

Akîka kurbanının kemikleri, çocuğun sağlık ve selâmetine bir hayır dileği olsun diye kırılmayıp ek yerlerinden ayrılabilir veya çocuğun mütevazı olmasına ve kötü huylardan korun-

masına bir temennî olsun diye kırıla da bilir. İkisi de müstehâp görülmüştür.

Akîka kurbanının etinden sahibi yiyebilir, başkalarına da yedirebilir ve etin bir kısmını, tamamını veya kurbanın kendisini bağışlayabilir. (*Büyük İslâm İlmihali'nden*)

“Hz. Hasan buyurdu: Resulûllâh (s.a.v.) bize (bayramlarda) bulabildiğimizin en güzeli ni giymemizi, en güzeliyle kokulanmamızı ve en semiz kurbanı kesmemizi emretti”

Hadis-i Şerif, Sünen-i Tirmizî

“Kim gönül hoşluğu ile sevap umarak kurbanını keserse, (kurban) o kimse için ateşten (koruyan) bir perde olur.”

Hadis-i Şerif, Feyzû'l-Kadir

“Ademoğlu, Kurban Bayramı günü Allah için (kurban keserek) kan akıtmaktan daha sevimli bir iş yapmış olamaz.”

Hadis-i Şerif, Sünen-i Tirmizî

BAYRAM REHBERİ

BAYRAM GÜNLERİNDE MÜSTEHAP OLAN ŞEYLER

- 1) Namaza gitmeden misvak kullanmak.
- 2) Gusül abdesti almak.
- 3) Güzel bir koku sürünmek.
- 4) Temiz yani helâl elbise giymek.
- 5) Bayram sabahı erken uyanmak.
- 6) Ramazan bayramında namazdan evvel fitır sadakasını (fitre) vermek.
- 7) Ramazan bayramında câmîi şerîfe gitmeden lokması tek olarak tatlı bir şey yemek. Hazret-i Resûl-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz bir veya üç veya beş veyahut yedi hurma yedi.
- 8) Kurban bayramında fecr-i sâdıkın doğmasından (sabah namazının vakti girmeden) evvelki vakitten bayram namazını kılıncaya kadar, oruçlu gibi orucu bozan şeylerden uzak durmak.

9) O gün ilk yediği kurban eti olması için yemeği namazdan sonra yemek. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kurbanın ciğerini yerlerdi.

10) Mümkün ise namaza yürüyerek gitmek.

11) Namazdan sonra başka bir yoldan gelmek.

12) Neşeli olmak.

13) Çok sadaka vermek.

14) “**Tekabbelallâhü minnâ ve minküm**” (Allah bizden ve sizden kabul buyursun) diyerek akraba, komşu ve sevdiklerine duâ etmek.

15) Musâfaha etmek. (Selam ve sevgi niyeti ile el tutuşmak.)

Bunların hepsi müstehaptır. (*Hindiyye, İnâye, İbn-i Abidîn*)

16) Kurban bayramında namazı kılmaya giderken yolda sesli tekbir câiz ve müstehaptır. Bazı ulemâya göre camiye vardıkta tekbir getirilmez.

Ramazan bayramında İmâm-ı Âzam'a göre sesli tekbir getirmez.

İbâdette asıl olan gizlilik olduğundan kendisi işiticek kadar hafif sesle tekbir müstehaptır.

Bayram namazından evvel asla nâfile namaz kılınmaz.

Bayram namazından sonra ise câmide nâfile namaz kılmak mekrûhtur. (*Hindiyye*)

BAYRAM NAMAZI

Bayram namazı vâcibtir. Kitap, sünnet ve icmâ ile sâbittir.

Ramazan bayramı namazının vâcib olduğunun delîlleri:

وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى

“Ve zekerasme rabbihî fesallâ.” Yâni, “Rabbisinin ism-i şerîfini zikreder de bayram namazını kılar.” meâlindeki âyet-i kerîmesi ile:

وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَيْكُم

“Ve litükebbirullâhe alâ mâ hedâküm.” Yâni, “Sizi hidâyet buyurduğu üzere (bayram namazını kılın ve) Allah’ı tekbîr ile zikredin..” âyet-i kerîmeleri ve Resûlüllah Efendimizin:

لَا جُمُعَةَ وَلَا تَشْرِيْقَ وَلَا فِطْرَةَ إِلَّا فِي مِصْرٍ جَامِعٍ

“Lâ cüm‘ate velâ teşrîka velâ fîtrate illâ fî mısırin câmi‘in” hadîs-i şerîfleridir.

Kurban bayramı namazı ise: **فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ**

“Fesalli lirabbike venhar” âyet-i kerîmesiy-le sabittir. Mânâ-i şerifi: “**Habîbim, Rabbinin rızâsı için kurban bayramı namazını kıl ve kurban kes.**” demektir.

İcmâ-ı ümmetten delîl: Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz, Ashâb-ı Kirâm (r.a.) ve müçtehid imâmlar (r.a.) bu namazları asla terk etmemişler, terkine de müsâade etmemişlerdir.

BAYRAM NAMAZININ ŞARTLARI

Cuma namazı kendilerine farz olan kimse-lere bayram namazları vâcib olur.

Bayram namazından sonra hutbe sünnettir. Namazdan evvel okursa yahut terk ederse namaz câiz olur. Lakin kötülük etmiş olur.

Namazdan evvel okunan hutbenin namazdan sonra iadesi lazım gelmez.

BAYRAM NAMAZLARININ VAKTİ

Namazın ilk vakti, beldenin yüksek bir mekânından bakıldıkta güneş, doğduğu mahal-den bir mızrak miktarı yani on iki karış kadar

çıkıp rengi beyazlandıkta (yani güneş doğduktan kırkbeş dakika sonra)dır. Son vakti güneş zevâle gelinceye kadardır. Zeval vakti girince bayram namazı câiz olmaz.

Ramazan bayramında özür ile bayram namazını ertesi günün zevâline kadar tehir câiz olur. Lakin kurban bayramında özür ile kerâhetsiz ve özürsüz kerâhetle bayramın üçüncü günü zeval vaktine kadar tehir (geciktirme) câizdir.

BAYRAM NAMAZININ KILINIŞI

Bayram namazı iki rek'attır. Birinci rek'atta iftitâh tekbirini aldıktan sonra ellerini diğer namazlarda olduğu gibi göbeği altına bağlayıp Sübhânekeyi okuduktan sonra üç kere ellerini kaldırarak tekbir alır. Tekbirlerin ikisinde ellerini bağlamaz, iki yanına salıverir. İki tekbir arasında cemaat çok olursa üç tesbih miktarı ve az olursa bir veya iki tesbih miktarı sükût ile durur.

Üçüncü tekbirden sonra ellerini bağlayıp gizlice Eûzü ve Besmele ve âşikâre olarak Fâtihâ ve üç âyet veya bir sûre okuduktan sonra tekbir ile rükû'a, sonra secdeye gider.

Secdelerden sonra ikinci rek'ate kalkınca evvela Besmele, sonra Fâtihâ ve üç âyet veya bir sûre okuduktan sonra evvelki rek'atte olduğu gibi üç tekbir alıp dördüncü tekbîr ile rükû'a gider.

Bayram namazında diğer namazlardan ziyade olan tekbirin üçü birinci rek'atte, üçü de ikinci rek'attedir. Aslî tekbir dahi üçtür: Biri iftitâh tekbiri, diğeri rükû tekbirleridir. Tamamı dokuz tekbirdir.

İftitah tekbiri farz, birinci rek'atin rükû tekbiri sünnet ve kalan yedisi vâcibtir. İkinci rek'atin rükû tekbîri vâcib olan bayram tekbirine yakın olduğundan vâcib oldu.

BAYRAM NAMAZINA KIYAMDA ERİŞEMEYEN

Bir kimse bayram namazına rükûda erişse, iftitâh tekbirini kıyamda alıp mümkün ise zevâid tekbirlerini dahi kıyamda alır.

Eğer kıyamda erişemezse rükûya gider. Rükûda tekbirleri -ellerini kaldırmadan- edâ eder (alır). Eğer tekbirlerin bazısını edâ etmeden imam rükûdan kalkıverirse, imama tabi olarak doğrulur. Kalan tekbirler sâkıt olur.

Eğer imâma rükûdan sonra erişirse selâm-
dan sonra kalkar ve birinci rek'ati tekbirleriyle
beraber kaza eder.

Bayram namazına erişemeyen kimseler
-vakti geçmese de- bayram namazı kılmazlar.¹⁰

Abdest alıncaya kadar imamın bayram na-
mazından çıkacağından yahut güneş zevâle ge-
lerek namazın geçmesinden korkulsa su varken
teyemmüm edip bayram namazını kılar.

Cuma ve bayram namazı gibi cemaat çok
olan namazlarda fitne olmaması için sehiv secde-
si yapılmaz. Cemaat çok olan namazlarda da se-
hiv secdesini terk etmek evlâdır. (*Reddü'l-Muhtâr*)

İmâm, Ramazan bayramında hutbeyi tek-
bir, tesbih, tehlîl, tahmîd ve salavât-ı şerife ile
okur ve fıtır sadakasını bildirir.

Kurban bayramında ise hutbeyi tekbir ve
tesbih ve vaaz ile okur ve kurban kesmeyi ve
teşrik tekbirini bildirir.

Birinci hutbeyi dokuz ve ikinciye yedi tek-
bir ile okumak müstehaptır. (*Hindiyye*)

¹⁰ Vakti geçmek ve imama yetişememek suretiyle bayram
namazını kılamayan kimse kaza edemez, tek başına kılamaz.
Ancak yetişemeyenler ikinci bir cemaat olarak kılabilirler.
(*Nimet-i İslâm*)

TEŞRÎK TEKBİRİ

Teşrîk tekbiri:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ

“Allâhü ekber Allâhü ekber, Lâ İlâhe illallâhü vallâhü ekber, Allâhü ekber ve lillâhilhamd” demektir.

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

(Allâhü ekber Allâhü ekber) lafz-ı şerîfini, İbrâhim Aleyhisselâm İsmâil Aleyhisselâm'ı kurban etmek üzere iken kesmekte acele etmesin diye Cebrâil Aleyhisselâm okumuştur. Bu tekbiri işitince İbrâhim Aleyhisselâm:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

(Lâ İlâhe illallâhü vallâhü ekber) buyurdu. İsmâil Aleyhisselâm da kesilmeyeceğini anlayınca:

اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ

(Allâhü ekber ve lillâhilhamd) buyurdu.

Bu tekbirin ilk vakti arefe günü sabah namazının farzının selamından sonradır. Son vakti,

Zilhicce ayının on üçüncü, dördüncü bayram günü ikinci namazının farzının selamından sonradır. Tekbîrler yirmi üç vakitte tamam olur.

İş bu yirmi üç vakitte her kimin üzerine beş vakit namaz farz ise o kimse üzerine farz namazlardan selam verdiğiğinde hemen tekbir okuması vâcib olur.

İmâm, cemâat, mesbûk, lâhık, yalnız kılan, müsâfir, şehirli, köylü hepsi aynıdır, okurlar.

Sol tarafına selam verince yerinden kalkmadan ve mescidden çıkmadan ve dünya kelâmı söylemeden tekbir getirmek lazımdır. Getirmese günâhkâr olur. Eğer tekbir getirmedi mescidden çıkarsa yahut kasten veya sehven konuşsa yahut kasten abdestini bozsa tekbir sâkıt olur, düşer. Lakin selamdan sonra sehven abdestini bozsa, abdest almadan tekbir getirir. (*Dürrü'l-Muhtâr*)

Bayram namazından sonra tekbir vâcib değildir. Bazı ulemâya göre müstehaptır.

Ve minellâhi't-tevfîk ve'l-hamdü-lillâhi ale't-temâm ve's-salâtü ve's-selâmü alâ bedri'lenâm ve alâ âlihî ve eshâbihi'l-berarati'l-kirâm.